

Danielpa qillqampi — Yupay Pichqa Chunka Tawa

Qhepa p'unchaykunata qhawarichiy: Danielpa hamut'anata maskasqan

Jeff Pippenger

2024-01-18

Qhipa p'unchawkunapi qillqasqa huk qillqanchikta tukurqaniku *Prophets and Kings* nisqamanta huk pasajewan, maypichus Paní White sut'incharqan Danielqa maskhasharqanta “entiendenanpaq imayna t'inkisqa kasqanta qanchis chunka watayuq preso kasqa kayta, Jeremías nisqanrayku willasqa hina, iskay chunka kinsa pachak watakunaman, musquypi uyarisqan hanaq pacha watukuq willaqmanta Diospa santuarionnin limpiakusqanmanta ñawpaqta pasanampaq nisqa kasqankama.”

“Huk rikch'ayninwanmi hamuq p'unchaykunapi pasaqkunamanta aswan achka k'anchay qorqasqa karqa; chay rikch'aynin tukukuyninpin Daniel uyarisqa ‘huk santo rimashaqta, hinaspan huk santo nirqan chay rimashaq cierto santoman: Mayk'aqkama kay rikch'aynin kanqa?’ Daniel 8:13. Churasqa kutichiyqa, ‘Iskay waranqa kimsa pachak p'unchaykama; chaymantataq santuario llimp'ichisqa kanqa’ (verso 14), payta sinchi pantayman hunt'achirqan. Sonqon tukuy kallpawanmi rikch'ayninpa nisqanta maskharqan. Mana atirqanchu yuyayman churanayta imayna t'inkisqa kasqanta Jeremías willakusqan qanchis chunka watayuq preso kaywan, chay iskay waranqa kimsa pachak watakunawan, mayqinkunatam hanaq pacha watukuq rikch'aynipi willarqan Diospa santuarionnin llimp'ichisqa kanampaq manaraq pasaq. Ángel Gabrielmi huk partellata tantiyachirqan; ichaqa profeta, ‘Rikch'ayninqa ... achka p'unchaykunapaqmi kanqa,’ nisqankunata uyarispan, svayta chinkachirqan. ‘Ñoqa Danielmi svayta chinkachirqani,’ nispá, ima pasasqanmanta qillqarqan, ‘hinaspan wakin p'unchaykunata onqosqa karqani; chaymanta qhepantataq hatarirqani, reypa llamk'ananta ruwarqani; rikch'ayninraykun admirado karqani, ichaqa manam pipas entiendirqanchu.’ Versos 26, 27.” Profetas y Reyes, 553, 554.

Miller runakunakaqa manam hayk'aqpas hunt'asqa yuyayman chayarqankuchu paykuna willakusqanku qallariy willakuytaqa sumaqta entiendenankupaq. Chay pacha chayamuptinmi Judá ayllumanta Leónqa munarqa “qanchis tiempokuna”manta aswan achka yachayta qoyta, paykunaqa Laodicea experienciaman tikrarqanku, hinaspataq qanchis watamanta qhipaman “qanchis tiempokuna”manta k'anchayta llapanmantataq qhespirqanku. Paykunaqa manam hayk'aqpas rikurqankuchu qanchis chunka watakunap y iskay chunka kinsa pachak watakunap hunt'a t'inkiynta, mayqintachus Daniel ancha sonqowan entiendenanta maskharqa. Danielqa Diospa qhipa punchawkuna llaqtan runankunata representan.

Allpata samayninkunata kuisqa chaskisqanqa ñawpaq Israelman qosqa rimanakuyta huk rakinmi karqan, chaypiqa qanchis wata sapa kutin allpata samachiypa k'anchaynin churasqa karqan. Chay rimanakuyta qanchis watapa muyuynin qanchis kuti kutichisqa kaqta oqarirqan. Hinallataq oqarirqan imaymana kaqkunapa, hinallataq uywasqa runakunapa cacharichiyta chay qanchis muyu

qanchis watayuqkunapa tukuyninpi (tawa chunka isqon watakuna), jubileo sutiyuq raymichakuypi. Judíokunaqa chay rimanakuy kamachiykunaman mana kasukurqankuchu, hinaspa 2 Chronicles nisqan qhelqapi reqsichin Jeremías willakuq rimayta nisqanta, qanchis chunka wata preso kayqa ñawpaq tawa pachak isqon chunka watapa hatun sayk'uy kasqanta. Tawa pachak isqon chunka watakunapi, sichus ñawpaq Israel Leviticus iskay chunka phisqayuqpi churakusqa rimanakuy ukhu kamachiykunata kasukuspa purinman karqan chayqa, llapallanmanta qanchis chunka wata kanman karqan maypichus allpa samasqa karqan. Biblia watanqa kimsa pachak soqta chunka p'unchayniyuqmi, hinaspa kimsa pachak soqta chunka p'unchay qanchisman mirachisqa (“qanchis kuti”) iskay waranqa phisqa pachak iskay chunka p'unchaymi.

Qanchis chunka watakunaqa mana iskayrayaspa hallpapa samaywan t'inkisqa kashan, chaymi mana iskayrayaspa “qanchis kutikuna”wanpas t'inkisqa kashan. Danielqa maskhasharqan “hamut'ayta t'inkisqanta” “qanchis chunka wata preso kayta,” “iskay waranqa kimsa pachak watakunaman” “Diospa santuarionnin pichasqa kananpaq ñawpaqta.” Chayrayku payqa maskhasharqan “chazón” rikuywan “maréh” rikuywan t'inkisqanta hamut'ayta. Manan atikunachu chay t'inkiyta hamut'ayta, mana reqsispa Levítico iskay chunka phisqayuqpi, iskay chunka soqtayuqpipas hallpapa samayninta, Jeremíaspa rimashqan qanchis chunka wata preso kaywan kуска. Sichus mana creenki “qanchis kutikuna” sut'inqa huk profetiku pacha kasqanta, iskay waranqa phisqa pachak iskay chunka watayuqta, qam kikiykita karunchanki qhepa p'unchaykunapi Danielwan rikuchisqa runakuna kasqaykimanta. Milleritakunaqa creenqanku “qanchis kutikuna”qa huk pacha profecía kasqanta, ichaqa Adventismonqa manaña chayta creenñachu.

Danielqa, llapa profetakunahin, kay pachapa tukukuyninpi Diospa llaqtanta rikuchin; chaymantapas, Hermana Whitepa rimayninkuna, paypa munayninmanta hamut'ayta qanchis chunka watakunapa (“qanchis pacha”) iskay waranqa kinsa pachak watakunawan t'inkisqanta, qhipa p'unchaykunapi Diospa llaqtan hap'iyta kanan munayninta rikuchin. Ñawpaq qillqasqakunapi nisqa hina, 1843 chhullapi hinaspa 1850 chhullapipas mana ima cheqaqkuna kanchu mana chiqanmanta (kutin-kutin) Hermana Whitepa qillqasqankunapi kallpachasqa kasqaqa.

Millerpa quri rumiyninkuna qhepa p'unchaykunapa Ch'isi waqyaypi chunka kuti aswan llipllinqaku, chayta ruwaspaqa, chay quri rumiyninkuna Adventismopa ñusta sipaskunapa qhepa pruebanta rikuchinku. Chay quri rumiyninkunaqa Habacucpa tabblankunapi rikuchisqa cimientopi cheqaqkuna kanku, hinallataq Millerpa wasin ukupi chawpipi kaq mesa patapi churakusqa cajonpi kaq quri rumiyninkunapas. Cimientopi pruebaqa qhepa prueba kachkan, ichaqa chay hinallataq Profecía Espiritunpa autoridadninas. Millerpa musquyninpi quri rumi hina tupachisqa cimientopi cheqaqkunata mana chaskiyqa, chay pachallapi Profecía Espirituntapas mana chaskiyki.

“Supaypa qhipa llullakuyninqa kanqa Diospa Espiritunpa willakuyninta mana imapaqpas valeqta ruwananpaqmi. ‘Maypi mana rikuykuna kaptinqa, runakunaqa chinkanku’ (Proverbios 29:18). Supayqa yachaysapa hina llank'anqa, imaymana ñankunawan hinaspa imaymana yanapakuqkunawan, Diospa puchuq llaqtanpa cheqaq willakuypi hap'ipakuyninta kuyuchinankupaq. Llulla rikuykunata apamunqa pantachinankupaq, llullata cheqaqwan

chaqrunqa; chayhinaqa runakuna millayman tukuspa, llapa ima “rikuykuna” sutiuyuqa huk fanaticismopa laya kasqanta hina qawanaku. Ichaqa cheqaq sonqoyuq runakunaqa llullata cheqaqwan tupachispanku, paykunapuramanta sapanchayta atinqaku.” Selected Messages, tomo 2, 78.

Kunanqa rimashanchik yachaypa yapakuyninmanta, mayqanmi Milleritakunapa historiapi karqa 1798 watamanta 1844 watakama; ichaqa reqsichkanchikmi, chay Milleritakuna profetapa rurasqankunapi chiqap kasqankuraykupas, hatarichisqa kasqanku historiayuq pisi sayayninwan hark’asqa karqanku. Kunanqa qhepa p’unchaykunapi kashanchik, hinaspa Adventismoq qhepa mirayninpi (tawa kaqpi). Kay pacha tiempopi Adventismoqa sinchi yachachiywan hunt’asqa kashan ñawpa yachachikuykunawan hinaspa ruway kustumrekunawan (llulla quri rumikunawan), chayraykuña mana reqsinnachu ima kasqanta sayachiq chiqaq-kunata. Chay chiqaq-kunata mana reqsisqan Adventismota hark’an chaykunapa ancha allinchasqa chaninchasqanta entiendenanmanta, hinaspa mana imapaqñam tukuchin kutikutikusqa kamachikuykunata chay chiqaq-kunata waqaychanapaq hinaspa kallpachinapaq.

Manaraq ñawpaqman riqsichisunchik Gabrielpa sut’inchasqanman Ulai mayu rikuyta, hukkunata allin chaskiykuqman tupaq aswan chaymanta rimarisunchik, qallariy cheqaqkuna wan Profecía Espíritupa kamachikuyninwan tinkisqakunamanta. Kunan p’unchaw teólogokuna ninku kay qatiq pasajepa reqsichisqanta: Bibliapi aswan hatun unay pacha profecía iskay waranqa kimsa pachak watakunam kasqanta.

Discipulokunaq “reinospa evangeliota” Cristo hamuyninpa ñawpaq kaqtin willakusqanku experiencianqa, paypa iskay kutin hamuynin willaqkunapa experiencianwan tupaqninmi karqa. Hinallataq discipulokuna rirqanku willakuspa: “Pacha hunt’asqañam, Diospa reinonqa qayllañam kachkan”, chayhinallataq Millerwan paypa yanapaqmasinkuna willakurqanku Bibliapi rikuchisqa aswan hatun, qhepa profetico pachaqa tukukuqña kasqanta, juiciotaq qayllañam kasqanta, wiñay reinosqa yaykuchisqa kananpaqña kasqanta. Discipulokunapa pacha nisqamanta willakuyninqa Daniel 9 nisqapi qanchis chunka semanakunamanta karqa. Millerwan paypa yanapaqmasinkunaman qosqa willakuyninqa Daniel 8:14 nisqapi iskay waranqa kimsa pachak p’unchaykunapa tukukuyninta willarqa, chaymantaq qanchis chunka semanakuna huknin partenmi kanku. Sapaqninpa willakuyninpas chay sapa hatun profetico pachapa huk sapa parte hunt’akusqanmanmi sayarqa.

“Ñawpaq discipulokunahinam, William Millerpas paywan kуска kaqkunapas mana kikinkupaqtaqchu hunt’api hamuq willakuyta allinta unancharkanku. Iglesia ukhupi unaymanta sayasqa pantaykunaqa hark’arqanku, chaymi mana atirqankuchu profecíaapi huk ancha importaqa puntota chiqap sut’inchayman chayayta. Chayrayku, Diospa paykunaman qowasqan willakuyta pacha runakunaman qonankupaq willaspaqa, ichaqa ima ninan kasqanta mana allinta hamut’asqankurayku llakiyan pantasqa qhiparqanku.” The Great Controversy, 351.

Kay pasajepi nin: “Millerwan paypa kуска yanapaqninkunawanqa Bibliapi rikuchisqa aswan hatun chaymanta qhipa willakuq pacha huntaq tukukuytaña kasqanta willarqanku,” nispa, teologokunataq ninku aswan hatun chaymanta qhipa willakuq pacha iskay waranqa kimsa pachak watakunam kasqanta. Astawantaq ninku kaymi Hermana White chay pasajepi reqsichisqanta,

paykuna nisqankuman hina, payqa chiqapmi iskay waranqa kimsa pachak watakuna pachatam rimapayashan. Paykunaqa qanchis chunka watakunapawan iskay waranqa kimsa pachak watakuna pachawan ima tupanakuynintapas mana rikunku. Daniel unanchayta maskhasqan k'anchaytapas mana rikunku.

Ellen Whiteqa Milleritam karqan, hinaspan yacharqanmi 1843 watapi ñawpaq chartapi churakusqa willakuykunata, hinallataq 1850 watapi F. D. Nichols pa rurasqan ñawpaq chartapi churakusqa willakuykunatapas. 1850 watapi Nichols pa rurasqan chartaqa, Nichols pa wasinpi allichasqa karqan chay pachallapi James hinaspa Ellen Whiteqa Nicholswan kуска tiyarqanku. Bibliapi aswan hatun unay profetiko pacha, iskaynin chartakunapipas rikuchisqa kaq, mana iskay waranqa kimsa pachak watakunachu, aswanqa Levítico iskay chunka suqtayuppi kaq “qanchis kuti” nisqami.

Nispaqa pasajeta, iskay chunka kimsayuq pachak watakunata aswan hatun hinaspa qipa profetapa pacha kasqanta Diospa samayninwan reqsichisqa kasqanta sut'inchayqa, Sister White-pa qillqasqankuna kikinkuta contradicikunanpaqmi. Sichus paya cree-rqa teologokuna kay pasajemanta nisqankuta, chayqa ima ninmi paya “qanchis kuti”ta sayachiq qillqachisqa tablukunata allinyachiptin?

“Rikurqaniña 1843 wataq siñalninqa Señorpa makinwan pusasqa kasqanta, hinaspa mana tikrasqa kananpaq kasqanta; yupaykunapas Pay munasqan hina kasqankuta; makinpasaq chaypi kasharqa, wakin yupaykunapi pantayta pakaspa, pipas mana rikunanpaq, makin horqosqa kanan kama.” Early Writings, 74.

Kawkunaqa ruranankupaq munanku kikinkupa yachay sapan kawsayninkuta hinallataq willakuy mana cheqan fábulasninkutapas sinchiykachayta, nispa rimanankumanmi 1843 watapa cuadro nisqapi Señorqa makinwanmi “qanchis kutikama” nisqa pantayta pakarqapas, chaymanta qhepa p'unchawkunapi makinta hurquspaña. Chay yuyaypa sasa kayninqa kaymi: Hermana White sut'incharqan ima p'unchawpi Señorqa makinta yupaykunamanta hurqurqan chayta; Paypa makinqa hurqusqa karqan manaraq 22 octubre 1844 chayamuchkaptin, ñawpaq llakikuy hatun musphay qhepantaña. Chay ruwaymanta qelqasqa testimoniopi, payqa rikuchin mayqan pantasqa allinchakusqa kasqanta, chaymanta sut'imi rikurin chay pantayqa mana “qanchis kutikama” nisqachu kasqanta.

“Chay hina allin simipi sayaq, llakiskak runakunaqa, imaraykuchus Señorninku mana hamusqanta mana entiendespa, mana tutayaypi saqisqa karqankuchu. Yapamanta Bibliankuman pusasqa karqanku, profetapa pachasninkuta mask'anankupaq. Señormanta maquina yupaykunamanta hurqusqam karqa, pantasqapas sut'inchasqa karqa. Qhawarirqankun profetapa pachasnin 1844 watakama chayasqanta, hinallataq kikin pruebakuna, profetapa pachasnin 1843 watapi tukukuq kasqanta rikuchinankupaq paykuna haywasqankuqa, 1844 watapi tukunanpaq kasqantapas pruebarqan.” Early Writings, 237.

Apunchikpaq makin “yupaychasqa rikch'ayninkunamanta qichusqa karqa, pantasqapas sut'inchasqa karqa” chayqa, hinaspan reqsisqanku “kikin qhawariykunata paykuna qawarichirqanku profetapa pacha-kutikuyninkuna 1843 watapi tukukuq kasqanta rikuchinankupaq,

chay kikillantaq sut'ita rikuchisqa 1844 watapi tukukunankuta.” Profetapa pacha-kutikuyninkuna ñawpaqta 1843 watapi tukukuq hina yuyasqa karqanku, 1843 watapa siq'ichasqanpi rikuchisqa kanku; chay siq'ichasqaqa kinsa pachak Millerita willakuqkuna sapa hukninkunaq llamk'asqanmi karqa. Chay siq'ichasqanpi rikuchisqa profetapa pacha-kutikuyninkuna 1843 watapi tukukuqkuna karqanku: Daniel qhelqa pusaq kaq kapitulumanta, chunka tawa kaq versiculopi nisqa iskay waranqa kinsa pachak wata; Levítico iskay chunka suqta kaqmantapacha iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka wata; chaymanta Daniel chunka iskayniyuqmantapacha waranqa kinsa pachak kimsa chunka pichqa wata. Ñawpaq llakikuymanta qhipaman Apunchik paypa makinta pantasqamanta qichurqa, hinaspan Milleritakuna reqsirqanku chay kikillan qhawariykuna 1843 watapi profetapa pacha-kutikuyninkuna tukukuyninta sut'ichiq, cheqaqtapuni chay pacha-kutikuyninkuna 1844 watapi tukusqanta rikuchisqanta.

1850 watapiqa 1850 watapi rurakusqa karqan, hinaspataq 1851 watapa qhapaq raymi killa qallariyninpi rantikuyma churakusqa karqan. Ellen Whiteqa qillqarqanmi chay watapiqapas Habacucpa nisqan hunt'akuynin kasqanta, imaynan 1843 watapiqamantapas qillqasqan hina. Chay watapiqapas rikuchirqanmi aswan unay profecía pacha kasqanta, Levítico iskay chunka suqtayuqpa “qanchis kuti” nisqan hina.

“Rikurqanmi Diosqa wawqi Nichols-pa llimp'isqa tabla willakuyninpi kasqanta. Rikurqanmi kay tablamanta huk profecía Bibliapi kasqanta, chaymanta kay tabla Diospa llaqtanpaq wakichisqa kaptinqa, imaynachus hukpaq allin kan, chayhinallataq hukpaqpas; hinaspa sapaq huk runa mast'ariynin aswan hatunpi musuq tabla llimp'ichisqa nisqanta munaptinqa, llapanku chaytaqa chay hina muchuykunku.” Manuscript Releases, volumen 13, 359.

Nispaaytaqmi, Hermana Whitepa willakusqanman hina, Milleritakunaqa “Bibliapi qhawarichisqa aswan unay kaq, qhipa profetico pacha hunt'asqaña kayman chayamunanpaq willakusqankuta” nisqanta chiqaqmi, imaraykuchus chaytaqa ruwarusqankum. Ichaqa “aswan unay” “profetico pacha” nisqaqa iskay chunka kimsa pachak watakuna kasqanta nispaqa, Hermana Whitepa testimoniunta kikinpa contranman, hinallataq historiapa qillqasqanpa contranman tikran. Chay fábulata creeq runaqa llullakuyta creen; qhipa p'unchaykunapitaq llullakuyta creenayta akllaqkunaga chayta ruwanku, imaraykuchus manam cheqaq kayta munakunkuchu.

Jesúsqa mana ima milagrosowanwanpis kikinta hark'arqanchu huk laya divina anestesiawan, cruzpi ñak'ariyninta pasanapaq. Jesúsqa ñak'arirqan divina ñak'ariywan, llaqtanpaq rurasqankunamanta mayqinmanpas mana atipanakuyta atipananmanta aswan karupi. Ichaqa runakunaga paypa rikch'ayninmanhina rurasqa karqanku, chaymantataq inspiracionqa reqsichin runakunaga atipanakupaq pay hina atiparqanman hina. Imataq Cristo-man atipachirqan cruzpi ñak'ariyta muchuyta? Chayqa huk kayninmi karqan, paypa kapusqan, chaytaq runakunapas kapunku.

Jesusta qhawarispas, paymi ñuqanchikpa iñiyninchikpa qallariqninpas hunt'aqninpas; payqa ñawpaqninman churakusqa kusikuyninrayku chakatarusqata muchurqa, p'enqayta mana yupaychaspa, hinaspan Diospa tiyananpa paña ladonpi tiyaykukusqa. Hebreos 12:1.

Jesúsqa cruzpa ñak'ariyninkunata muchurqan, ñawpaqenpi churakusqa huk chaskisqan munayniyuq kayrayku; hinaspataq paypa rikch'ayninman hina ruwasqa kasqanchikrayku, chay hina chaskisqa munaykunawan kuyuchisqa kaykuna kanchik. Chayqa diseñosanchikpa hukninmi. Sichus pushasqa karqanchik adventismopa cimientonkunata entiendenapaq mana ancha importanqachu nispa iñinapaq, chay kikinta ruwanapaq manam ima kallpachakuytaqa kanqachu. Espíritu Santopa hatarichisqan sapallan divino kallpachakuy, chay Laodicea hina kasqanchikta atipanakunapaqqa, cheqaq kayta munakuyllam. Cheqaq kayta munakuymi pruebaykuchisqa kanqa, llank'aylla costumbrekuna hinaspa tradiciones, ñiqi uyariqninchikta allinyachinapaq rurasqa kaqkunapaq rikuchikuyninwan. Sichus Laodicea hina allin kayninchikpi, cheqaq kayta kikillanchikpaq entiendenapaq mana munayniyuq kanchik chayqa, chinkasqa kanchik. Kaypiqa adventismo kunan p'unchaypi sayashan.

Danielqa Diospa llaqtan runakunapa qhipa p'unchaykunapi kasqanmanta huk ejemplonmi, paykunapaq willakuq simiwan maskhaspa yachayta munanku qanchis chunka watayuq prisionwan iskay waranqa kinsa pachak watayuq willakuypa chawpin tinkuyninta. Iskay waranqa kinsa pachak watayuq willakuyta aswan hatun chaymanta qhipa willakuq pacha hina reqsichiyqa Adventismopa t'iysi cheqaqkayninkunata ñiqichiy, chayllataq Profecía Espíritupa kamachiyninta ñiqichiy. Millerita runakuna aswan hatun chaymanta qhipa willakuq pachata willarqanku chayqa iskay waranqa kinsa pachak wata kasqanta nispa rimayqa historiapa qillqasqa willakuyninta ñiqichiy.

“Manam imatapas manchakunapaq mana imapas manchakuyta charinchikchu, Señorqa ñawpaq p'unchayninchikkunapi imayna pusawaranchikta, hinaspa ñawpaq historiayninchikpi yachachisqanta qonqapunanchikmantaqa.” Life Sketches, 196.

Gabriel hamurqan Danielman yachananta qorananpaq iskaynin “march” nisqa, “chazon” nisqa rikuykunamanta, hinaspa Daniela yachachirqan umallapi t'aqananpaq iskaynin rikuykunata, chaywanpas sut'itaq profetiku t'inkisqan kashaqtin. Chay rikuyqa Biblian profecian nisqan qanchis ñiqin, pusaq ñiqin kapitulukuna ukhupi kashaq qhapaq suyu-kunatan apamurqan, chaykunapaq iskay ñiqin kapitulupi kaq kikinkuna suyukunap yapasqa, hatuncharisqa kutichisqan karqan. Willakuyqa hanaq pacha rimayta ima apamurqan, mayqinmi huk rikuyta rikuchirqan Diospa templanpa, llaqtanpawan saruchisqa kasqanta sut'ichaspa, hukñataq rikuchirqan llaqtatawan templota kutichiy llamk'aymanta.

Hinaptinmi Gabriel qhawarisqanta riqsichiptin, chayqa qhipamanmi Milleritakuna willakusqankup sunqunin tukurqa, iskaynin rikuykunap chawpinpi huk tinkuy karqa; chaytaq reparananku kachkan interpretacionmanta yuyaypi t'aqayta ruranankupaq kamachisqa kaqkuna. Chay t'aqanakunamanta hukninqa iskay simikunawanmi rikuchisqa kachkan, mayqen simikunapas “determined” nisqamanmi tukuyta tikrasqa kanku.

Qanchis chunka semanakunapaq llaqtaykimanpas, churasqa llaqtaykimanpas kamasqan kachkan: huch'ata tukuchinapaq, huchakunata tukuchinapaq, mana allin rurasqakunamanta allinyachiyta ruwanapaq, wiñaypaq chiqap kausayta apamunapaq, musquy rikuchisqakunatawan willakuq simikunata sellanapaq, hinallataq Ancha Ch'uuya kaqta hawinapaq. Chayrayku yachay hinaspa unanchay: Jerusalén llaqtata kutichinapaq hinaspa hatarichinapaq kamachiy llusqisqanmantapacha Mesías Kamachiqkama qanchis semanakuna

kanqa, hinaspa soqta chunka iskayniyuq semanakunapas. Ñanpas wakmanta hatarichisqa kanqa, perqapas, sasachakuy p'unchaykunapipas. Chay soqta chunka iskayniyuq semanakunamanta qhipamanmi Mesías wañuchisqa kanqa, ichaqa manam payraykuchu. Hinaspataq hamuq kamachiqa runankuna llaqtatawan ch'uya wasi-ta thuñichinqaku; tukukuyninpas unu lloqsimuy hinam kanqa, hinaspa maqanakuy tukukuykama ch'usaqyachisqakuna kamasqa kachkan. Paymi achka runakunawan rimanakuyta huk semanapaq kallpachinqa; hinaspa semanapa chawpinpim sacrificiota hinaspa ofrendata sayachinqa. Millay millay ruwaykuna mast'arikuyninraykutaq ch'usaqyachisqata ruwanga, tukukuyninkama, hinaspa kamasqa kaqpas chay ch'usaqyachisqa patamanraq warqosqa kanqa. Daniel 9:24–27.

Qanchis chunka semanakuna (tawa pachak isqun chunka wata) llaqtaman chaymanta santo llaqtamanpas churakusqa kachkan. “Determined” nisqaman tikrasqa simiqa “kuchusqa” ninmi, chay simitaq judiokunapaq Jerusalén llaqtapaqpas huk pacha utaq pruebanapaq tiempo kasqanta reqsichin. Chaypas karqan chay hatun huchallikuypa pacha, mayqenchus Jerusalén llaqtapa thuñichisqanta, chaymanta qanchis chunka watapa prisionman apasqa kasqanta apamurqan. Chay tawa pachak isqun chunka watakunaqa chay hina “churakusqa” karqan, kimsañiqin kamachiymanta qallarispa. Ñawpaq tawa pachak isqun chunka watakuna hatun huchallikuypi kasqanrayku Nabucodonosorpa kimsantin maqanakuykunata, Jerusalén llaqtapa tukuyipi thuñichisqa kayninta, chaymanta cheqaq Israelpa llaqtan runakunapa mast'arikusqa kayninta, qanchis chunka watapa prisionpi cheqaq Babiloniapi kasqanta apamurqan.

Ñawpaq kamachikuyqa prisionmanta llusqiyta tukuchirqan, hinaspataq Jerusalén llaqtata wakmanta hatarichiy llamk'ayta qallariqta señalarqan. Kimsa kaq kamachikuyqa ishkay waranqa kimsa pachak watakunapa qallariyninta señalarqan. Ñawpaq angelpa chayamuninqa espíritu Israelpa prisionninpa tukukuyninta señalarqan espíritu Babiloniapi chunka ishkay pachak soqta chunka watakunapaq, hinaspataq tawa chunka soqtayuq watakunamanta huk pacha qallariynintapas señalarqan, chay pachapi Cristoqa Milleritakunata llamk'achispa prisionmanta llusqimurqan hinaspa huk espíritu templota sayarichirqan.

Siminkunata iskay kuti “kamachisqa” nispa tikrasqa, iskay chunka suqta kinsa chunka qanchisniyuq versikulokunapi, “charats” nisqam, chayqa “k'irinyioqyachiy” nisqanta hinallataq “huk kamachiy” nisqantapas niykan. Proféticopi “kamachisqa” karqa papadoqa wañuchiq “k'irinata” chaskinanapaq, ñawpaq phiñakuypa tukukuyninpi. Kayllataqmi Danielqa chunka hukniyuq kapitulu, kinsa chunka suqtayuq versikulopi llamk'achin.

Hinaspaqa munayninman hina ruranga; paymi huch'uychasqa hina hatuncharikuspa, llapa dioskunamanta aswan wichayman hoqarikunga, dioskunapa Diosninpa contranpi musphaykuna rimaykunata rimanga, phiñakuy hunt'akukama allinllata purinqa; imaraykuchus chay kamasqa kaqqa ruwasqa kanqa. Daniel 11:36.

Kimsa chunka suqtayuq versículopi, “rey” nisqaqa papadomiu. Papadomiuqa allinta wiñayta ruwanman karqa 1798 watakama, chaypi wañuchiq ch'akiynta chaskisqan kama. Chaymantaqa ñawpaq “phiñakuy”qa “hunt'asqa” kanan karqa, chay “phiñakuy”qa “kamasqa” (decretasqa) kasqanrayku “ruwasqa” kananapaq. Israelpa hanaq ayllun contran ñawpaq phiñakuypa

tukukuyninpi, chayqa 723 a.C. watapi qallarispa 1798 watapi tukukurqa, papadomiuqa “wañuchiq ch’akiyta” chaskirqa. “Determined” simiqa “ch’aki” ninmi.

Hinaspan huk uman-kunanta wañuykama hina chayaspas qhirisqa hina rikurqani; ichaqa wañuchiq qhirin allinyasqa karqa; hinaptinmi llapa kay pachapi kaqkuna chay bestia qhepantata admirakurqanku. Apocalipsis 13:3.

Miller runakunaq proféticota yuyaychayninqa iskay ch’usaqchay atiykunamanta saphichasqa karqan: ñawpaqta paganismomanta, chaymanta papalismomanta. Paykuna allinta entienderqanku chay iskaynin atiykuna santuarioyta, hinallataq hostta saruchinankupaq kasqanta, imaynachus Daniel pusaqniyuq qapqapi chunka kimsayuq versículopi “chazon” sutiyuq rikuyipi rikuchisqa kasqanman hina.

Chaymantam uyarirqani huk santu rimashaqta, hinallataq huk santu nirqan chay rimashaq cierta santuman: “¿Hayk’aqkamataq kanan kay rikuy sapa p’unchay sacrificiomanta, ch’usaqyachiq huchallikusqamanta, chay santuario-tawan ejercito-tawan sarusqa kananpaq?” Daniel 8:13.

Papal ch’usaqyachiq atiyninqa santuariota hinaspa huestanta saruchinampaq karqa waranqa iskay pachak suqta chunka watakunata.

Ichaqa wasitaqkuna templo-manta hawapi kaqtaqa saqey, amataq tupuychu; chayqa gentilkunaman qosqa kashan: hinaspa llaqtapuni santosqa paykunaq chakiwan sarusqa kanqa tawa chunka iskayniyuq killakuna. Hinaspa ishkaq testigoykunaman atiyta qosaq, paykunataq willakuyta ruwankaq waranqa iskay pachak soqta chunka p’unchaykuna, llakikuy pachawan p’achallisqa. Apocalipsis 11:2, 3.

1798 watapi rabyaypi, ñawpaq phiñakuy tukukuyninpi, profecía nisqanmi papadota “heriy” nispa churayta kamachirqan. Daniel qanchis isqunpi, chay kamachikuyqa qhipa iskay versículokunapi rikuchisqa kachkan, hinaspataq chay versículokunapi iskay kutita “kamachisqa” nispa tikrasqa simiqa “chazon” rikuywan tantisqa kachkan; ichaqa iskay chunka tawa versículopi “kamachisqa” nispa tikrasqa simiqa huk hebreo simim, hinaspataq “mareh” rikuywan tantisqa kachkan. Danielqa, qhipa p’unchaykunapi Diospa llaqtanta sut’inchaspa, chay iskay rikuykunapa tinkuyninta unanchayta maskhasharqan; chay rikuykunataq Gabriel payman yuyaypi t’aqayta nisqa karqan.

Kay yachaymanta qatiq qillqapi rimasunraq.

“Diosqa manam musuq willakuyta qusunchu. Ñuqanchikqa willakunanchikmi chay willakuyta, mayqinchus 1843 watapi hinallataq 1844 watapi huk iglesiakunamanta llusqimusqanchikta.” Review and Herald, 19 de enero de 1905.